

Дарителството в България през 2023 г.

Проучване и анализ на
Български дарителски форум

Дарителството в България през 2023 г.¹

СЪДЪРЖАНИЕ

Обща картина на дарителството в България през 2023 г.	2
Колко са дарените средства?	2
Кои са дарителите?	3
Каква е средата за развитие на дарителството през 2023 г.?	11
Погорбно представяне на данните от изследването на дарителски практики и нагласи към дарителството в България през 2023 г.	13
1. Компании	13
2. Фондации	16
3. Физически лица	18

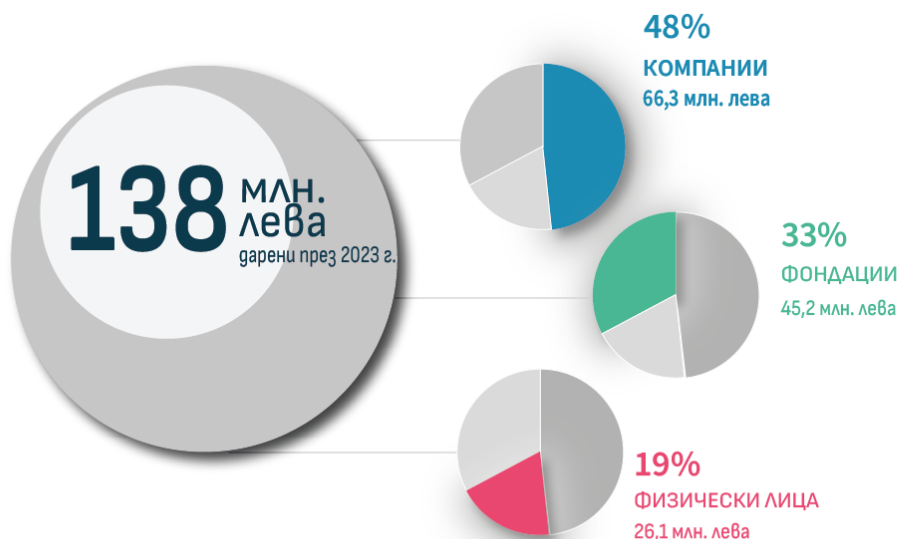
¹ Анализът се основава на база данни от Националната агенция за приходите за декларираните дарения от компании, еднолични търговци и физически лица; преглед на отчети в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел; преглед на отчети на международни донорски организации; социологическо проучване, проведено от агенция „Алфа рисърч“ през 2024 г.; данни от разширени въпросници до компании и фондации сред общността на дарителите в България; справка от трите мобилни оператора за даренията с обаждане и SMS и преглед на отчетите на съществуващите дарителски платформи в страната.

ОБЩА КАРТИНА НА ДАРИТЕЛСТВОТО В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2023 Г.

КОЛКО СА ДАРЕНИТЕ СРЕДСТВА?

Общата дарена сума от компании, фондации, физически лица и еднолични търговци през 2023 г. е 137 825 173 лева. Спрямо 2022 г. се отчита ръст в общия обем дарени средства с 11% или с 13,4 млн. лева.²

Фиг. 1: Общ обем дарени средства през 2023 г., лева

Фиг. 2: Общ обем на даренията за последните 10 години, лева

² Данните за дарени средства през годините не са индексирани в съответствие с показателите за инфлация и покупателна способност за страната през съответния период.

Кои са дарителите?

Анализът на дарителството в България за 2023 г. представя данни за дарени средства от четири основни групи дарители:

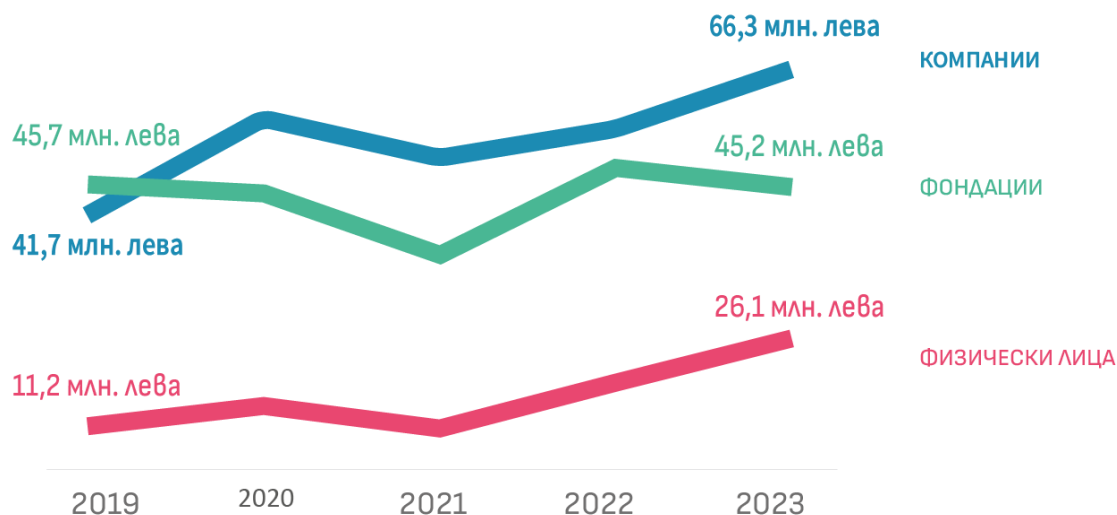
- компании – юридически лица, декларирали направени дарения през 2023 г. съгласно Закона за корпоративно подоходно облагане,
- фондации и други нестопански организации, регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел, предоставили дарения в подкрепа на различни каузи съгласно годишните си финансови отчети,
- физически лица – за декларирани дарения съгласно Закона за данъците върху доходите на физическите лица, направили дарения посредством дарителски SMS и обаждания и дарителски платформи,
- еднoлични търговци – за декларирани дарения съгласно Закона за данъците върху доходите на физическите лица.

С най-голям обем дарени средства спрямо общия за годината са компаниите – 48% (или 66,3 млн. лева), следвани от фондациите с 33% от общия обем (или 45,2 млн. лева). Даренията от индивидуални дарители се нареждат на трето място с дял от 19% спрямо общия обем (или 26,1 млн. лева). Приносът на еднoличните търговци е с по-малко от 1% (едва 250 хил. лева по данни от НАП), затова на тази група дарители не е отделено специално място в анализа.

Ключови наблюдения за трите основни източника/типа дарители:

- Ръст в обемите дарени средства сред компаниите и индивидуалните дарители
Най-силно изразен е ръстът в обемите дарени средства при индивидуалните дарители (физически лица). В абсолютна стойност даренията от тях средства са със 7,5 млн. лева или 40% повече спрямо 2022 г.
- 18% повече дарени средства от фирмите в страната спрямо 2022 г.
Компаниите запазват за четвърта поредна година водеща позиция по обем дарени средства спрямо общия обем в сравнение с останалите групи дарители. Те са дали с 10 млн. повече в сравнение с 2022 г.
- 7% спад в обема предоставени средства от фондациите спрямо 2022 година

Фиг. 3: Дарени средства по източници за последните 5 години, лева

Дарени средства по източници, лева

Година	Компании	Фондации	Физически лица	Еднолични търговци	ОБЩО
2019	41 709 278	45 658 691	11 245 374	302 903	98 916 246
2020	58 011 004	44 159 203	14 639 489	428 199	117 237 895
2021	51 381 167	33 780 198	10 897 101	557 918	96 616 384
2022	56 265 306	48 409 802	18 574 735	1 143 795	124 393 638
2023	66 345 572	45 176 137	26 052 632	250 832	137 825 173

Компаниите:

- Обем дарения: 66 345 572 лева. За четвърта поредна година компаниите изпреварват фондациите по обем дарени средства. Спрямо 2022 г. се регистрира ръст от 18% или с 10 млн. лева повече в обема предоставени дарения.
- Сфери на подкрепа: Най-предпочитаните каузи за подкрепа от компаниите през 2023 г. са „Образование и наука“, „Социална подкрепа“ и „Развитие на местни общности“. Спрямо предходните години се наблюдава по-нисък приоритет за подкрепа в сфера „Здравеопазване“ за разлика от подкрепата за каузи в сферата „Права на човека“ – все повече фирми застават зад отстояването на основните демократични ценности и човешки права.

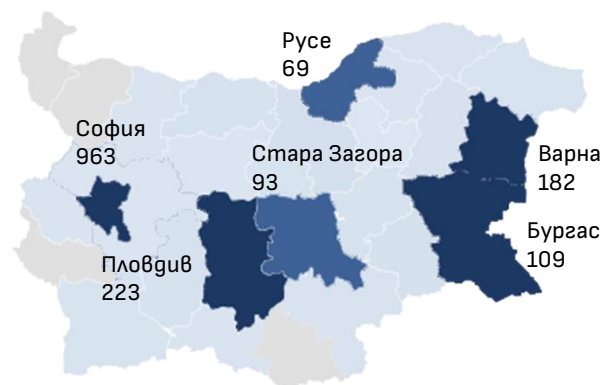
Фиг.4: Приоритетни сфери на подкрепа от компании през 2023 г.

- Основни наблюдения:
 - Възможни обяснения за ръста на даренията от компании могат да бъдат относителното стабилизиране на икономиката, лекият ръст на БВП и намаляващата инфлация след пика ѝ през 2022 г., както и все по-големите очаквания от страна на обществото бизнесът да инвестира в общности и каузи.
 - Компаниите ясно осъзнават, че колкото по-проспериращо е обществото, толкова по-лоялни и удовлетворени ще са техните служители, клиенти, партньори. Затова инвестират в програми, които дълготрайно и устойчиво подкрепят различни обществени сфери.
 - И през 2024 г. много компании, които вече имат дарителски програми, продължиха да ги развиват и наградяват:
- „Ти и Лидл за нашето утре“, стартирала през 2017 г. в партньорство с Фондация „Работилница за граждански инициативи“ и Български дарителски форум, се трансформира в „Ти и Lidl за нашето утре“ и награди старите издания с нови приоритети и крайни цели, насочи се и към подкрепа на независими медии и журналисти и неформални младежки групи.
- „ФАНТАСТИКО ДО ТЕБ“ беше създадена от едноименната търговска верига с идея за системна подкрепа на значими обществени каузи. Първото издание на социалната инициатива финансира 19 проекта в областите „Образование и култура“ и „Околна среда“ Победителите бяха избрани от общо 260 проекта, които кандидатстваха за финансова подкрепа.
- VIVACOM Регионален грант със своето 8-о издание подкрепи 14 граждански организации от цялата страна с 62 758 лв. за реализиране на проекти в областите „Образование“ и „Опазване на околната среда“.
- Обществен борд на Telus International България (сега TELUS Digital) подкрепи 14 НПО, читалища, училищни настоятелства, които предлагат добри идеи за своите общности в сферите „Здравеопазване“, „Образование“ или „Околна среда“.
- Партньорството между Kaufland и дарителската платформа DMS, което стартира през 2021 г., продължи и през 2023 г. Веригата разполага в своите обекти дарителски кутии и така подпомага лечението на болни с кампании в DMS.

- Call for Education – проект на фондация УниКредит, който инвестира в равнопоставеност и достъп до образование за уязвими групи, стартира пилотно за България и Румъния и подкрепи с близо 500 000 евро организации в двете страни. В България това бяха Сдружение „Образование без раници“ с проекта „По-успешни по математика с Кан Академия в прогимназия“ и Младежка фондация „Арте“ – България с проекта „Uni Youth – Насърчаване на възможности за високи постижения в образованието на ученици от ромски произход“.
- Наблюденията показват, че компаниите остават предпазливи в подкрепата си за т.нар. трудни каузи – подкрепа за хора с ментални и психични затруднения, бивши затворници, наркозависими, ЛГБТИ+, жертви на домашно насилие и каузи, свързани със защита на човешки права. Това са каузи, около които няма обществен консенсус и бизнесът вижда потенциален риск, ако публично застане зад тях. Вече се появяват обаче някои по-смели дарители и сред компаниите, които застъпват тезата, че стереотипите в обществото трябва да се променят и това започва с разбиране и подкрепа към различните.
- Несъществен остава броят компании, декларирали дарения през 2023 г. – 2345, спрямо 2329 през предходната година. Най-активни в дарителската си дейност са били бизнеси от областите София град, Пловдив и Варна. Най-малко активни са били тези, регистрирани в областите Видин и Кюстендил. Там броят на фирмите, декларирали дарения през съответната година, са съответно 8 и 4.

Фиг.5: Брой компании, декларирали дарения през 2023 г., по седалище на управление

Фондациите:

- Обем дарения: 45 176 137 лева. През 2023 г. се отчита спад на предоставените от фондациите частни средства в подкрепа на различни обществени каузи. Спрямо 2022 г. даренията от фондации са със 7% по-малко, което в абсолютна стойност е 3,2 млн. лева.
- Сфери на подкрепа: „Социална подкрепа“ и „Детско и младежко развитие“ са двете сфери, за които фондациите приоритетно предоставят дарителски ресурс. Ясно се открояват дарителски програми, насочени към подкрепа в сферата „Образование и наука“ – също една от традиционно избираните каузи.

Фиг.6: Приоритетни сфери на подкрепа от фондации през 2023 г.

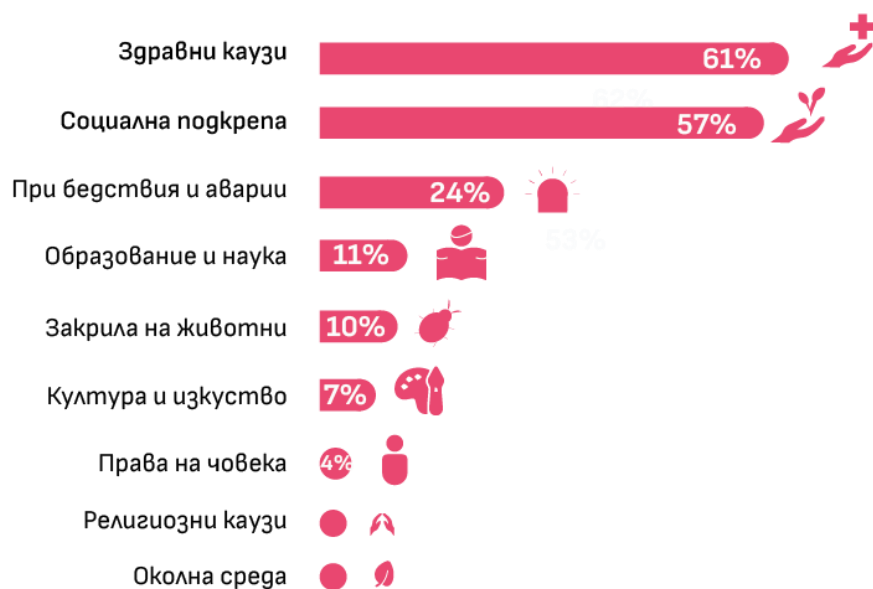
- Основни наблюдения
 - През 2022 г. – година със силно изразени кризи (избухването на войната в Украйна, която предизвика огромна хуманитарна криза, и наводнението в Карловско с десетки пострадали домакинства), фондациите имаха ключова роля за иницирането на дарителски фондове или директна подкрепа, благодарение на които бе осигурена финансова и материална помощ за най-силно засегнатите от кризите. През 2023 г. се наблюдава лек спад в обема набрана и предоставена подкрепа от фондациите, който е закономерен след година с ясно изразен пик на дарителска подкрепа.
 - Сред проучените фондации с активни програми в страната фондация „Америка за България“ (ФАБ) за поредна година е с най-голям обем предоставени дарения. Общо отпуснатите средства през календарната 2023 г., включително за проекти, които са стартирали в по-ранна година, но имат финансиране от ФАБ през годината, са 21 212 034 лв. Спрямо предходната 2022 г. това е спад с малко над 7 млн. лв. Приносът на ФАБ като институционален дарител остава значителен, като формира почти половината от целия обем набрани и дарени средства от фондации и други граждански организации.
 - По отношение на останалите ЮЛНЦ, включени в изследването, се наблюдават множество организации, които отчитат пог 50 000 лв. разходи за дарения като част от регламентираната им дейност за календарната година. При прегледани годишни финансови отчети (ГФО) на 272 ЮЛНЦ (само фондации и сдружения), едва 46 са тези с разходи за дарения над 50 000 лв.

- Значителна част от проучените ЮЛНЦ основно набират дарителски средства, които биват преразпределяни в подкрепа на каузи – част от мисията на съответните нестопански организации. За избягване на дублиране на дарителски средства при формирането на общия обем дарени средства в страната, от ГФО на фондациите и сдруженията, включени в анализа, са приспаднати получените средства от компании и индивидуални дарители, както и от други фондации, включени в проучването. Това е възможно единствено при фондациите, които детайлно отчитат приходи и разходи в съответствие с изискванията по ЗЮЛНЦ, което към момента не е факт при всички.
- Сред фондациите и сдруженията, особено сред тези, които са общностно базирани (местни организации, работещи на общинско ниво), се запазва тенденцията за всеобхватна дарителска активност по отношение на темите и каузите, за които набират и предоставят подкрепа. Така например една регионална обществена фондация или местно сдружение в рамките на една календарна година подкрепя с работата си множество каузи – от организирането на дарителски кампании сред общността в помощ на деца и семейства в риск от бедност, през подкрепа за лечение на хора или закупуване на апаратура за общински лечебни заведения, до насърчаване на образователни инициативи и младежко участие.

Физическите лица:

- Обем дарения: 26 052 632 лева.
В сравнение с предходната 2022 г., когато индивидуалните дарения бяха 18,6 млн. лева, даренията от физически лица през 2023 г. бележат ръст от 40%.
- Сфери на подкрепа:
Здравните и социалните каузи продължават силно да доминират над всички останали. Макар да остават по-малко подкрепяни, положителен ръст регистрират каузите, свързани с образование, закрила на животни, култура. Спад е налице в даряването за бедствия, аварии и каузи за човешки права, религиозни, околна среда. От гледна точка на географския обхват предпочитанията се разпределят между каузи с национален обхват и свързани с родното място.

Фиг.7: Приоритетни сфери на подкрепа от физически лица през 2023 г.

- Основни наблюдения

- Националното представително проучване за дарителството през 2023 г., проведено от агенция „Алфа Рисърч“ по поръчка на Български дарителски форум, показва лек спад в броя на дарителите. След кризисните 2020 – 2022 г. (когато хората бяха залети от вълна на съпричастност към усилията за овладяване на пандемията, към обекта на руската агресия Украйна, към пострадалите от редица бедствия във и извън страната), инфлацията и икономическите затруднения „охладиха“ дарителската активност на българина. Все пак балансът през 2023 г. остава в полза на дарявалите (52% срещу 48% недарявали). Профилът на хората, които се включват в подобни дейности, се запазва идентичен на този през последните години: жители на големите градове, на възраст между 30 и 65 г., високо образовани.
- Подобно на предишни години се запазва йерархията в типа на даренията, като за пореден път финансовите бележат ръст (от 79% на 84%) за сметка на вещи и труд, които регистрират спад. Отново здравните и социални каузи продължават силно да доминират над всички останали. Макар да остават по-малко подкрепяни, положителен ръст регистрират каузите, свързани с образование, закрила на животни, култура. Спад е налице в даряването за бедствия, аварии и каузи за човешки права, религиозни, околна среда. От гледна точка на географския обхват предпочитанията се разпределят между каузи с национален обхват и свързани с родното място.
- Нисък, както и в предишни години, остава дялът на декларираните дарения с цел данъчни облекчения (5%), а като основни причини продължават да се изтъкват даряването без документи и незаинтересованост от данъчни облекчения. Това е, макар и индиректен, показател, че все още силно ограничен дял от хората възприемат дарителската активност като постоянен ангажимент и тя все още е силно доминирана от ситуативни фактори (т.е. събужда се по конкретен повод). Респективно, в практиката продължават да преобладават директните дарения, следвани от включването в организирани кампании. Значително по-ниска е степента, в която се дарява на граждански организации и/или институции.

- Сред начините за даряване водещи прогължават да са тези в кутия (61%) и чрез SMS (47%). Закупуване на продукти с кауза и даряване на каса при пазаруване са ползвали 20% - 25% от проявявалите такава активност. Очаквано, изместването към финансови дарения води до спад в ползването на различните начини за непарични дарения. Най-познат и респективно ползващ се с най-високо доверие е единният дарителски номер, например 17777 на платформата DMS.
- Още един индикатор за ситуативния характер на дарителската активност са мотивите за даряване. Водещи сред тях отново са индивидуалното желание да се помага, личното отношение към конкретен проблем, желанието за подкрепа на конкретен човек. По-системен подход към тази дейност имат между 15 и 30 на сто от дарителите, които възприемат активността си като следствие от възпитание, припознават ценност на дадена кауза или се доверяват на конкретни граждански организации.
- Сред бариерите е изтъквано основно финансовото положение – единственото, което бележи ръст от 45% до 59% като пречка пред дарителската активност. Останалите причини за липса на дарителство запазват равнище, идентично на предишни години.
- Още два важни фактора остават в подобни на миналогодишни параметри: сравнително слаба обратна връзка от дарителската дейност (не толкова заради слаба отчетност на организациите, колкото заради ниска заинтересованост на дарителите) и йерархията на проблемите (най-голяма част от дарителите не са се сблъскали с такива, а сред останалите се открояват липса на обратна връзка, затруднена комуникация, затрудняващи формалности).

КАКВА Е СРЕДАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ДАРИТЕЛСТВОТО ПРЕЗ 2023 Г.?

Въпреки че през 2023 г. обществото ни направи опит да се върне към нормалността след изключително кризисната 2022 г., усещането за поликризи и нестабилност продължи да присъства в ежедневието ни, както и в социално-политическия живот в страната.

Политическият контекст в страната през 2023 г. се характеризира с разпускане на 48-ото Народно събрание в началото на годината, което доведе до извънредни парламентарни избори. В парламента влязоха шест партии и коалиции. За първи път в историята на България беше създадено ротационно правителство. Кабинетът „Денков-Габриел“ беше сформирани с намерението за ротация на премиерския пост между акад. Николай Денков и Мария Габриел на всеки девет месеца. Ротацията не случи и правителството падна след само 10 месеца управление. Този контекст до голяма степен предопредели законотворчески процес без особено въздействие в редица обществено-икономически сфери.

Два законопроекта през 2023 г. имаха отношение към насърчаване на дарителството и доброволчеството. Първият, внесен през месец април в НС, имаше силно негативно отношение и бе определен като опит за стигматизиране на гражданското общество като цяло. Основната му идея бе да се въведе регистрационен режим на т.нар. „чуждестранни агенти“, а именно физически и юридически лица, които получават финансова подкрепа от източници извън пределите на ЕС. Освен регистрационен режим, този законопроект предвиждаше и наказателна процедура с ограничаване на правото и възможностите за работа на лицата, попадащи в обхвата му, със и в училища, лечебни заведения, културни институти и много други. Този антидемократичен проектозакон бе отхвърлен категорично от НС през 2023 г.

Вторият законопроект бе за насърчаване на доброволчеството – тема, около която периодично се повдига обществено-политическият разговор в последните повече от 15 години. Процесът на разработване на законопроекта беше инициран от Министерството на младежта и спорта и следваше принципа на широко въвличане и консултиране с всички заинтересовани страни. Ключова експертна роля имаха представители на граждански организации, които системно и професионално работят по темата. До изтичане на календарната година законопроектът не беше внесен за обсъждане в НС.

В началото на 2023 г. Съветът за развитие на гражданското общество (СРГО) заработи активно и към него бе създадена Работна група по разработване на механизъм за финансиране на проекти на ЮЛНЦ в обществена полза. През първата половина на годината имаше активен процес по разработване и експертно обсъждане на документи – част от механизма, за да могат те да се публикуват за обществено съгласуване и да се даде старт на конкурса за финансиране на НПО съгл. ЗЮЛНЦ. Приет бе отчет за дейността на СРГО и стартира разработването на нова Стратегия за насърчаване развитието на гражданския сектор. За съжаление, след встъпването в длъжност на новото редовно правителство работата на СРГО беше замразена и в рамките на седем месеца не бе определен председател на СРГО. Членовете на Съвета изпратиха три поредни писма до премиера Николай Денков и вицепремиера Мария Габриел, която по закон трябва да председателства СРГО.

Последното писмо бе отворено към медиите и придружено от становище. Едва през декември 2023 г. МС гласува Мария Габриел да поеме председателството на СРГО и бе проведено само едно заседание на Съвета.

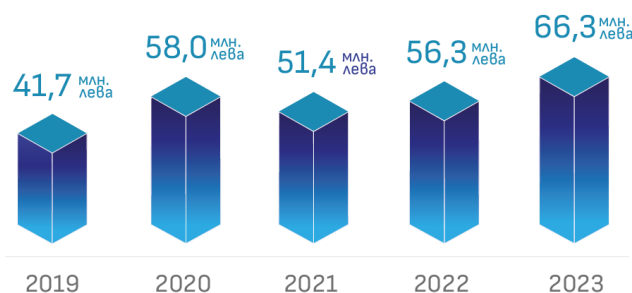
ПОДРОБНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДАННИТЕ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО НА ДАРИТЕЛСКИ ПРАКТИКИ И НАГЛАСИ КЪМ ДАРИТЕЛСТВОТО В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2023 Г.

1. Компании

1.1. Размер на даренията

През 2023 г. компаниите са дарили общо 66 345 572 лева³. Спрямо предходната 2022 г. се отчита ръст с 18% на декларираните дарения от компании. Техният дял формира 48% от общия обем дарени средства през годината.

Фиг. 8: Графика за обема на даренията от компании за последните 5 години, лева

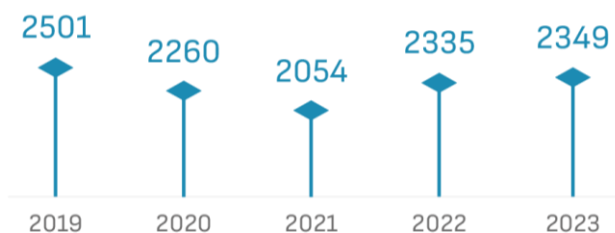

1.2. Брой дарители

Фирмите, декларирали дарения през изминалата година, са 2349. Спрямо предходната не се наблюдава съществена промяна в броя на компаниите, декларирали дарени средства.

Запазва се тенденцията на изключително нисък процент компании, които декларират направени дарения спрямо общия брой юридически лица, подали декларации по чл. 92 от ЗКПО – едва 0,61%

Фиг. 9: Графика за броя компании, декларирали дарения за последните 5 години

1.3. Категории получатели

Нормативната рамка в България дефинира четири основни групи получатели на дарения. Съгласно ЗКПО всяка от компаниите, направила дарение през финансовата година, декларира към коя от групите се съотнася организацията или физическото лице, получило дарението. Различните групи получатели на дарения са обвързани с

³ Съгласно справка от НАП за декларираните дарения в годишната данъчна декларация по ЗКПО през 2023 г.

методологията, по която се изчисляват данъчните облекчения за дарителите, а именно:

- при дарения в полза на лица с код 01 данъчното облекчение е до 10% приспадане от сумата на данъчната основа;
- в полза на лица с код 02 – до 50% от данъчната основа;
- в полза на лица с код 03 – до 15% от данъчната основа;
- при дарения в полза на лица с код 04 облекчението е без ограничение в размера на разхода за дарение при конкретните условия.

Фиг. 10: Справка за направени дарения от декларациите по чл. 92 от ЗКПО за 2022 и 2023 г.

	2022		2023	
Показател	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения, лева	Брой лица, направили дарение	Сума на направените дарения, лева
Дарения в полза на лица с код 01: здравни и лечебни заведения; специализирани институции за предоставяне на социални услуги за деца и възрастни; детски ясли, детски градини, училища, висши училища или академии; регистрирани в страната вероизповедания; специализирани предприятия или кооперации на хора с увреждания; хора с увреждания; лица, пострадали при бедствия по смисъла на Закона за защита при бедствия, или на семействата им; Българския Червен кръст; социално слаби лица; деца с увреждания или без родители; юридически лица с нестопанска цел, регистрирани в Централния регистър на юридическите лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, с изключение на организации, подпомагащи културата по смисъла на Закона за меценатството; Фонд "Енергийна ефективност и възобновяеми източници"; комуни за лечение на наркозависими, както и на наркозависими лица за тяхното лечение; детския фонд на Организацията на обединените нации (УНИЦЕФ); социални предприятия, вписани в регистъра на социалните предприятия	2310	55 900 058	2328	65 820 093
Получатели с код 02				
В полза на НЗОК за лечение на деца	9	212 844	4	15 534
Център за асистирана репродукция				
Получатели с код 03				
По реда и условията на Закона за меценатството	9	126 860	10	423 966
Получатели с код 04				
Дарения на компютри и периферни устройства за тях, произведени до една година преди датата на дарението, в полза на български училища, включително висши училища	7	25 544	7	85 979
Общо:	2335	56 265 306	2349	66 345 572

1.4. Сфери на подкрепа

През 2023 г. дарителските инициативи на компаниите се връщат към обичайното състояние от преди пандемията от COVID-19. Сферите „Образование и наука“ (62%), „Социална подкрепа“ (61%) и „Развитие на местни общности“ (53%) изместват популярната през предходните кризисни години област „Здравеопазване“ (41%) сред приоритетите за корпоративни дарения. В предпочитаните сфери най-голяма тежест имат дарителските програми на големи бизнеси като търговските вериги, телекомуникационните компании, банките и водещи фирми в аутсорсинг индустрията. През 2023 г. почти двойно нараства делът на корпоративните дарители за каузи в сферата „Права на човека“ – от 8% на 15%. Отбелязва се ръст от 5 процентни пункта също при компаниите, дарявали за култура и изкуство.

Фиг. 11: Сфери на подкрепа от страна на компаниите за 2023 г.

Като най-чести получатели на дарения от компаниите през 2023 г. се запазват общините, специализираните институции за деца или възрастни хора, училища, здравните и лечебни заведения, гражданските организации (сдружения и фондации).

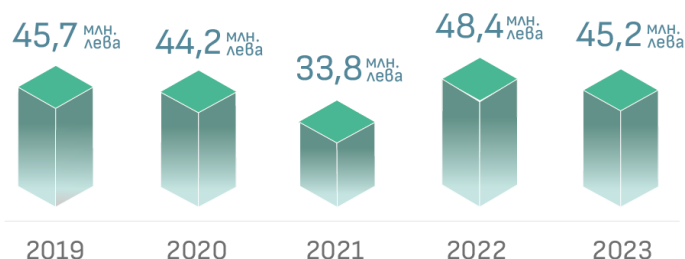
Не се наблюдава промяна и сред най-предпочитаните механизми, чрез които компаниите са дарявали средства през годината: директни дарения за реализиране на дейност, собствени програми/инициативи в подкрепа на различни каузи или уязвими групи, нефинансови дарения (материали, продукти, услуги), доброволен труд на служителите, дарителство по введомост и маркетинг, свързан с кауза. Прави впечатление увеличеният обем на финансова подкрепа чрез т.нар. грантови програми – представяне на безвъзмездно финансиране чрез конкурсна програма за проекти, разработени предимно от граждански организации и читалища.

2. Фондации

2.1. Размер на даренията

Общата сума дарения от фондации през 2023 г. е 45 176 137 лева. Обемът се формира от средствата за предоставени грантове, стипендии, награди или за изпълнение на конкретни дейности, вложени от български и международни фондации. Спрямо 2022 г. се регистрира общ спад от 7% или 3 млн. лева.

Фиг. 12: Графика на общия обем дарения от фондации за последните 5 години, лева

Запазва се тенденцията Фондация „Америка за България“ да е организацията с най-много дарени средства сред фондациите. За по-обективно отразяване на полето даренията от нея средства се представят по-долу в анализа отделно от даренията, направени от останалите фондации, включени в проучването.

2.2. Сфери на подкрепа от фондациите

И през 2023 г. „Социалната подкрепа“ е сред каузите, приоритетно насърчавани от фондациите. Даренията в социалната сфера бяха насочени предимно за подкрепа на най-силно уязвимите деца и семейства в риск, както и за възрастни хора, психологическа подкрепа, но също така и за експертна/професионална помощ към хората за намиране на нова работа или преориентиране на пазара на труда. Фондациите продължиха подкрепата си и за детско и младежко развитие и за по-добър достъп на подрастващи до качествено образование.

Въпреки отбелязания ръст в корпоративния интерес към каузи, свързани с правата на човека, тази сфера продължава да се подкрепя традиционно предимно от фондациите.

Фиг. 13: Сфери на подкрепа от фондациите през 2023 г.

2.3. Фондация „Америка за България“

Общ брой на одобрените проекти през календарната 2023 година от Фондация „Америка за България“: 121 проекта в следните четири области – „Бизнес, предприемачество и технологии“, „Добро образование и работни умения“, „Благоприятна бизнес среда“, „Културно-исторически и природен туризъм“.

Обща стойност (в български лева) на одобрените проекти през 2023 година от Фондация „Америка за България“: 59 072 065 лв.

Общо отпуснати средства (в български лева) през календарната 2023 година, включително за проекти, които са стартирали в по-ранна година, но имат финансиране през 2023 г. от Фондация „Америка за България“: 21 212 034 лв.

Общ брой на финансираните проекти през 2023 година от Фондация „Америка за България“ (вкл. такива, одобрени в предходни години): 178.

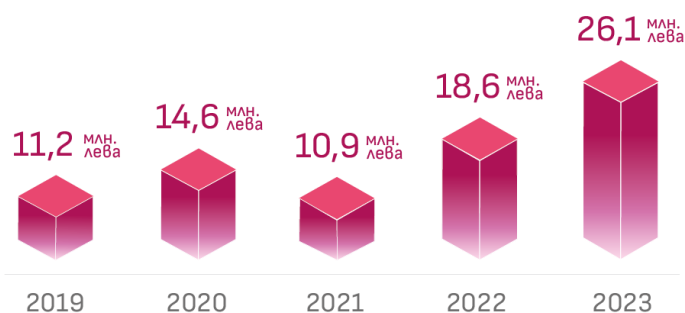
Общ размер на даренията (в български лева) от Фондация „Америка за България“ за други благотворителни инициативи през календарната 2023 година: 123 921 лв.

3. Физически лица

3.1. Общ размер на дарените средства от физически лица

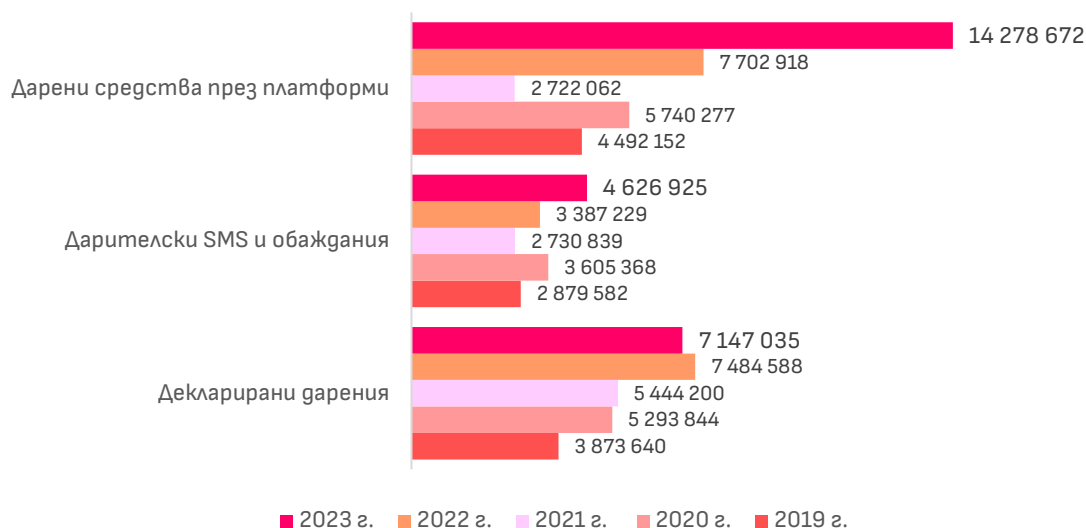
Общият размер на даренията от физически лица през 2023 г. е 26 052 632 лева. Запазва се тенденцията на увеличение на обема дарени средства. Дори и през 2023 г. – година без отличителни кризи с голямо негативно въздействие върху голям брой хора, се регистрира ръст в дарените средства от индивидуалните дарители в подкрепа на общественозначими каузи. Спрямо 2022 г. ръстът в абсолютна стойност е 7,5 мл. лева.

Фиг. 14: Графика на дарените финансови средства от физически лица в последните 5 години, лева

Обемът средства от индивидуалните дарители се формира от данните, декларирани от физическите лица пред НАП, дарителските обаждания и SMS-и, обобщени по данни от мобилните оператори, и онлайн даренията в дарителски платформи.

Фиг. 15: Тенденции в дарените от физически лица през за последните 5 години, лева

3.2. Дарения от физически лица по данни на НАП

По справка от данъчните декларации по чл. 50 от ЗДФЛ за 2023 г. сумата на направените дарения е 7 147 035 лева, което е с 5% по-малко от декларираните през 2022 г. дарения (7 484 035 лв.). През 2023 г. 1912 физически лица са декларирали дарения към НАП.

По отношение на получателите на даренията (юридически и физически лица) нормативната рамка отново дефинира групи/кодове лица, в чиято полза се правят даренията, както е и при компаниите. Единствената разлика е, че физическите лица не биха могли да декларират дарения на компютри срещу данъчни облекчения.

Фиг. 16: Брой физически лица, декларирали дарения, и суми на даренията в лева за 2022 и 2023 г. по данни на НАП

Показател	2022*		2023	
	Брой лица, направили дарение	Сума на декларирани дарения, лева	Брой лица, направили дарение	Сума на декларирани дарения, лева
Получатели с код 01 Здравни и лечебни заведения, специализирани институции за предоставяне на социални услуги на деца и възрастни, детски градини, училища, университети, културни и образователни институции, НПО в обществена полза, Български Червен кръст, УНИЦЕФ	1,630	6 721 365	1 845	6 971 374
Получатели с код 02 По реда и условията на Закона за меценатството	44	100 429	44	145 753
Получатели с код 03 НЗОК в полза на дейности за лечение на деца Център за асистирана репродукция	23	31 856	23	29 908
ОБЩО:	1 697	6 853 650	1912	7 147 035

*През 2022 г. НАП подаде информация за декларирани дарения от физически лица и през работодател, поради което общата сума декларирани дарения в Анализа за съответната година бе 7 484 588, а общият брой физически лица бе почти 11 000. За 2023 г. НАП не подаде информация по този показател.

Дарения с дарителски SMS-и, обаждания и онлайн дарителски платформи

Справка от трите мобилни оператора в страната (A1, VIVACOM, Yettel) сочи ръст от 37% на сумите, дарени от физически лица с дарителски SMS и обаждания, спрямо предходната година. През 2023 г. с дарителски SMS и обаждания са дарени 4 626 925 лева.

С дарителските номера се подкрепят инициативи като: „Българската Колега“, кампани на Министерството на здравеопазването, Министерството на отбраната и Министерството на вътрешните работи в помощ на деца на пострадали и загинали техни служители по време на изпълнение на служебен дълг; кампани на УНИЦЕФ България, фондация „И аз мога“, „SOS Детски селища“, Български червен кръст, както и кампаниите, които набират подкрепа и чрез единния дарителски номер 17 777 – DMS.

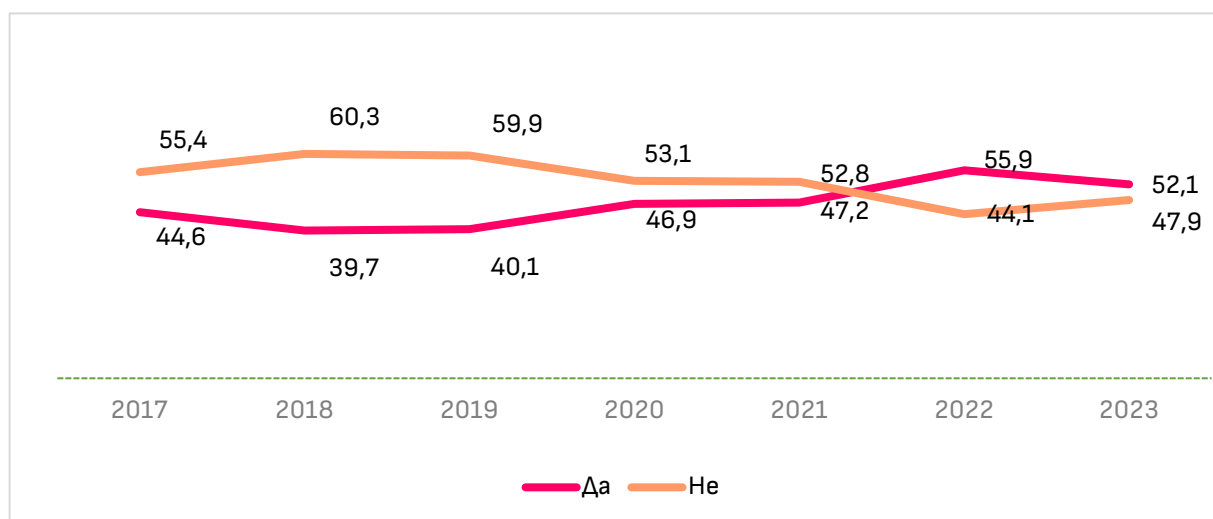
Най-съществен ръст при даренията от физическите лица през 2023 г. се регистрира при дарените средства през дарителски платформи. Общата сума дарени средства през платформите възлиза на 7 702 918 лева. Най-популярните платформи в страната се управляват от юридически лица с нестопанска цел в обществена полза, като това много ясно е посочено в техните ГФО и ГДД. В типичния случай на платформите се публикуват кампании за лечение на физически лица (деца или възрастни) и кампании в подкрепа на каузи на граждански организации (НПО). Една от платформите, чрез която се набират предимно средства за лечение за деца и възрастни, отчита 4 пъти повече набрани средства.

Обществено проучване за дарителски практики и нагласи към дарителството

За целите на анализа на дарителството и по поръчка на БДФ „Алфа Рисърч“ проведе представително проучване за обществените нагласи към дарителството през 2023 г.

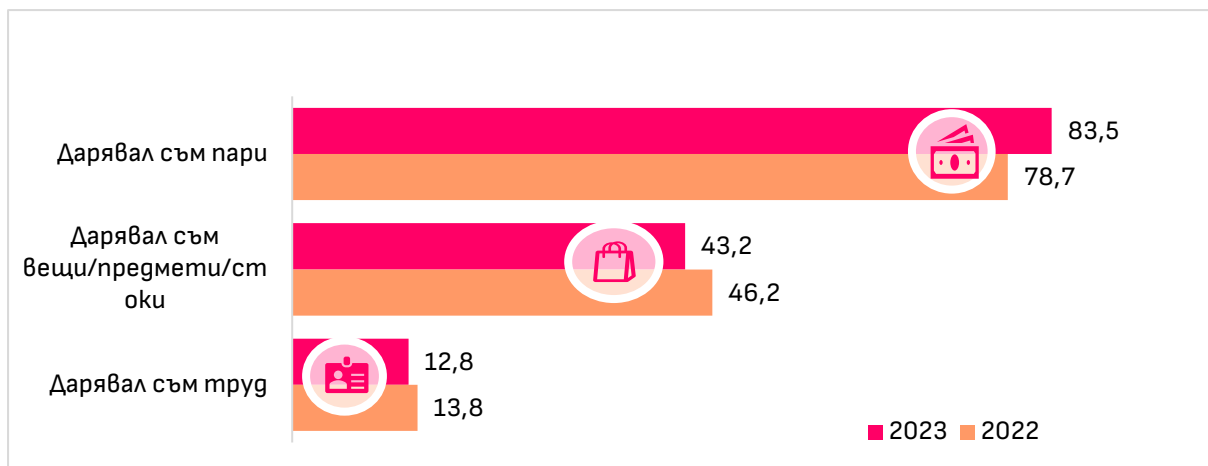
Делът на хората, които споделят, че са правили дарения през 2023 г. се запазва по-голям спрямо тези, които не са дарявали. Дарявалите са 52,1% спрямо 47,9%, които не са.

Фиг. 17: Съотношение между броя хора, потвърдили, че са дарявали, и тези, които не са дарявали за периода 2017 – 2023 г.

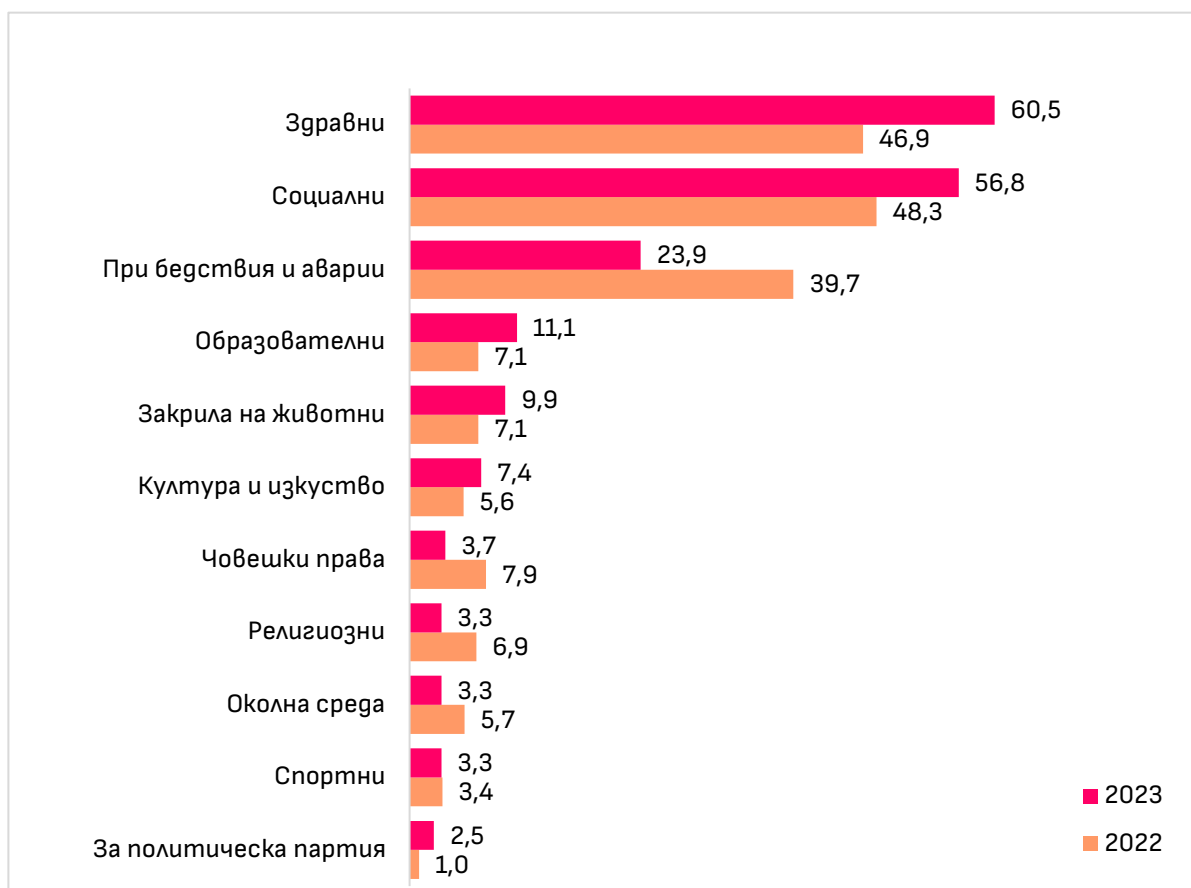
Запазва се тенденцията хората да даряват предимно финансови средства. Отбелязва се лек спад в даренията на вещи, стоки и предмети и спад на дарения труд – 12,8% спрямо 13,8% през предходната година.

Фиг. 18: Съотношение между броя хора по вид на даренията, 2022 и 2023 г.

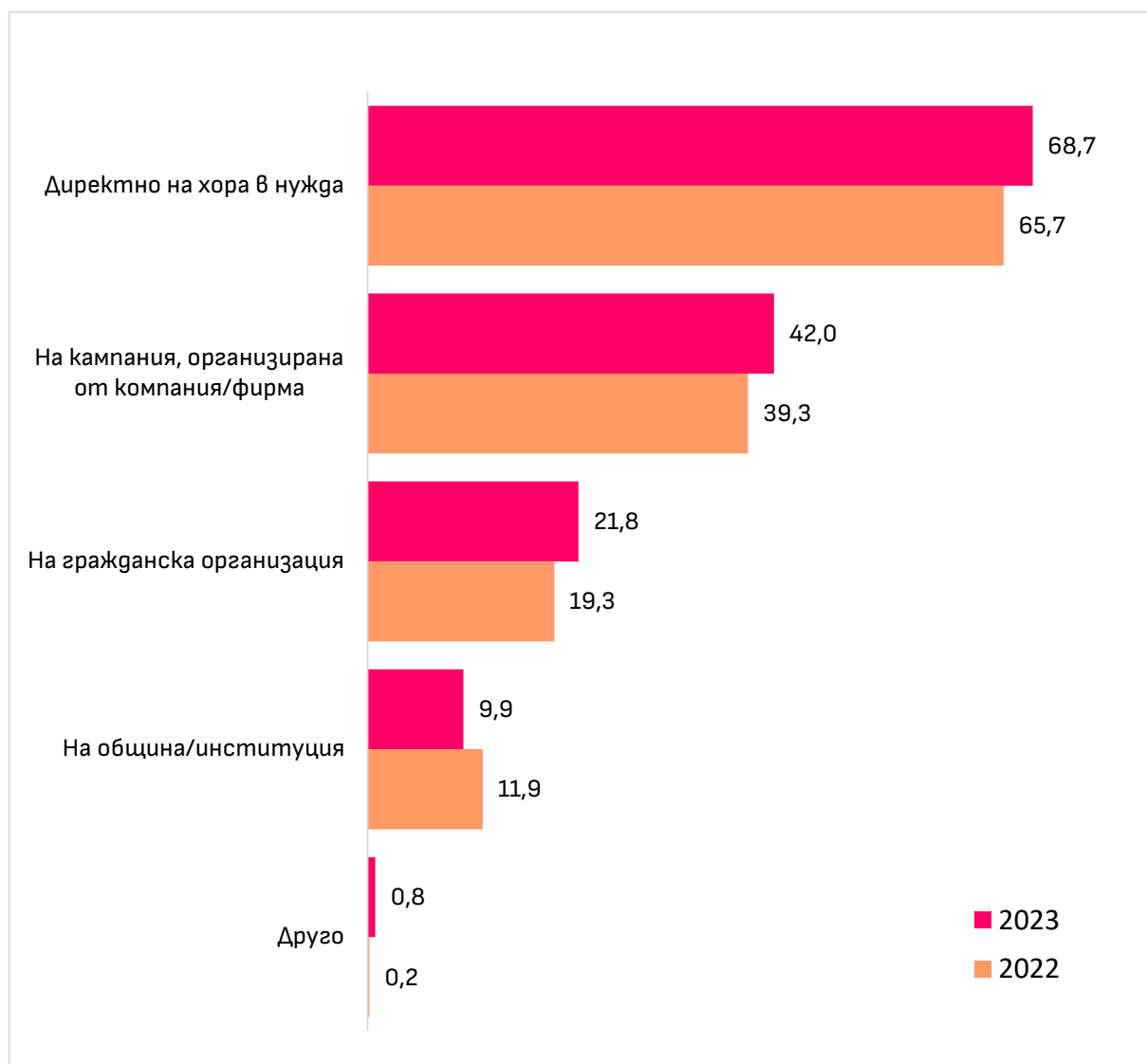

Отново здравните и социални каузи продължават силно да доминират над всички останали. Макар да остават по-малко подкрепяни, положителен ръст регистрират каузите, свързани с образование, закрила на животни, култура. Спад е налице в даряването за бедствия, аварии и каузи за човешки права, религиозни, околна среда.

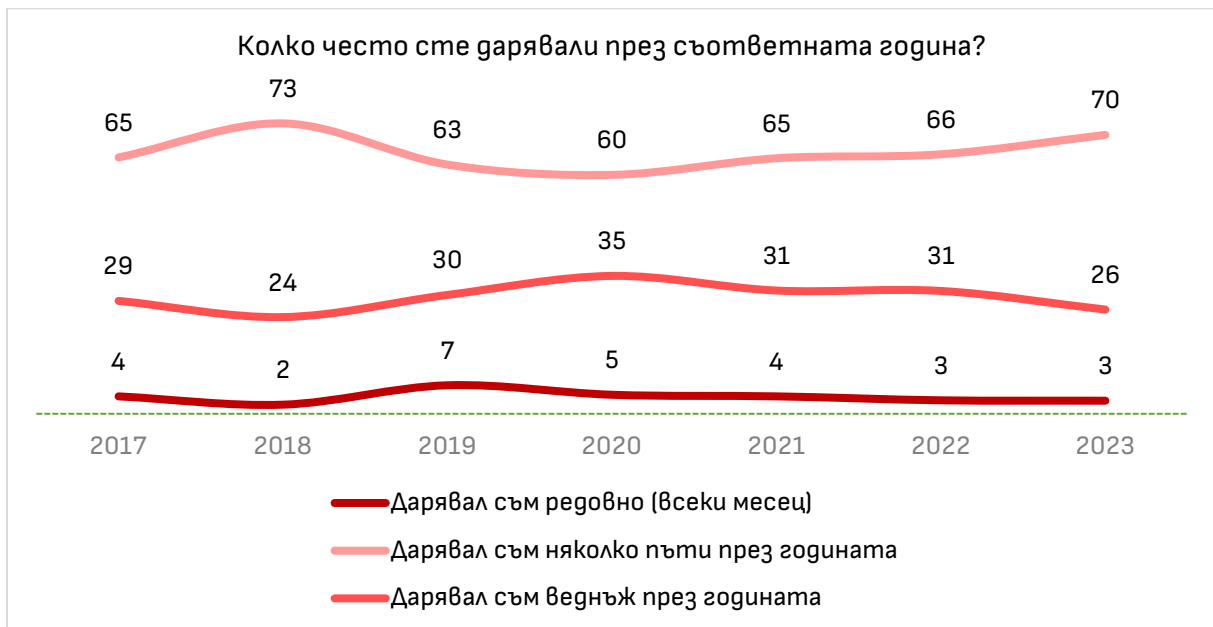
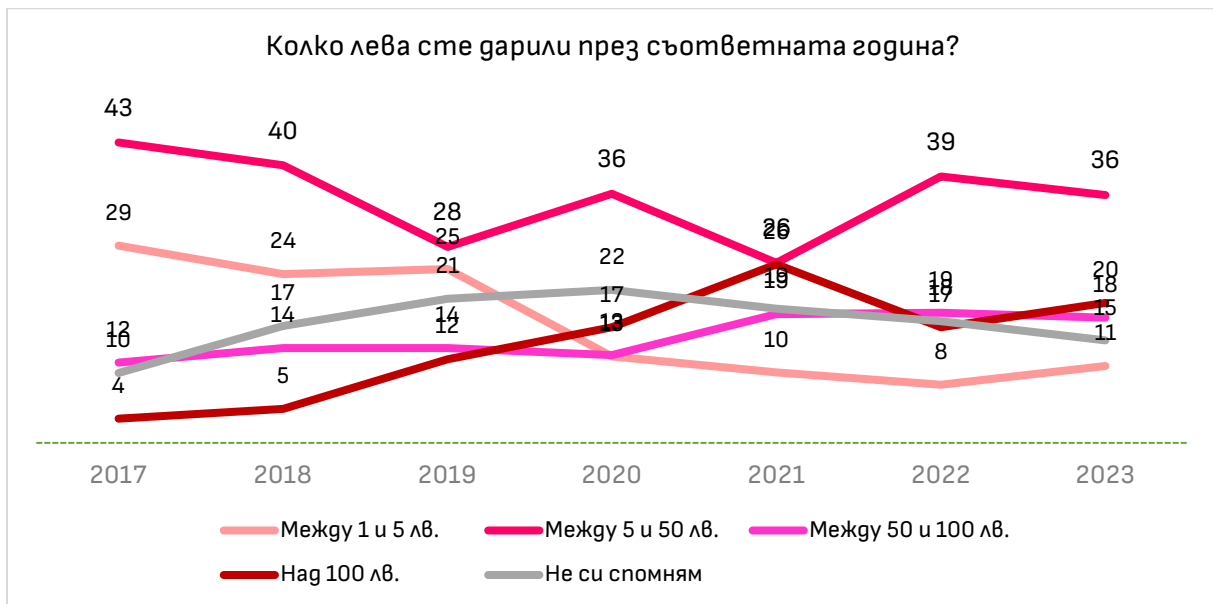
Фиг. 19: Сфери на подкрепа, 2022 и 2023 г.

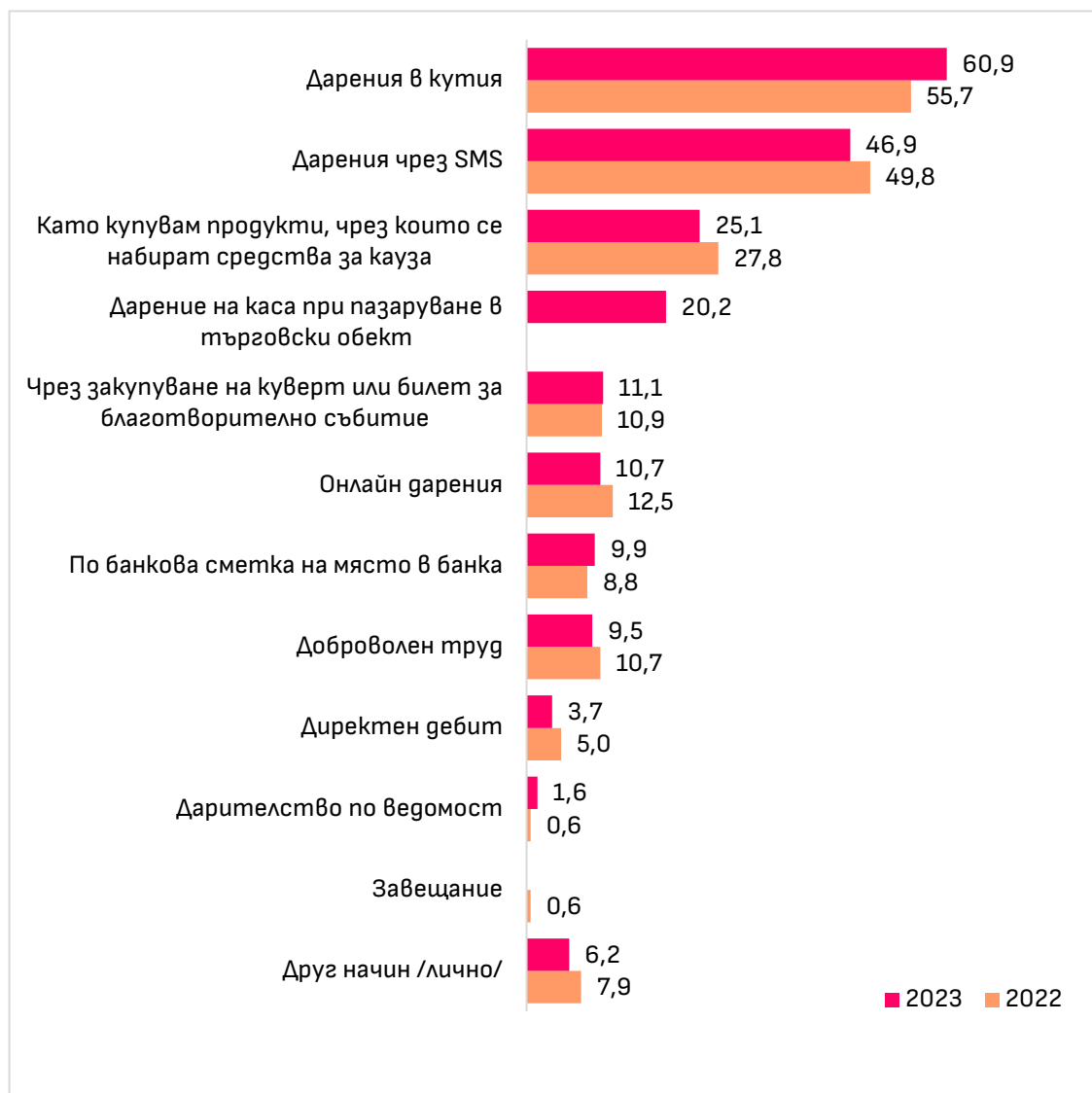
Нисък, както и в предишни години остава дялът на декларираните дарения с цел данъчни облекчения (5%), а като основни причини продължават да се изтъкват даряването без документи и незаинтересованост от данъчни облекчения. Това е, макар и индиректен показател, че все още силно ограничен дял от хората възприемат дарителската активност като постоянен ангажимент и че тя все още е силно доминирана от ситуативни фактори (т.е. събужда се по конкретен повод). Респективно, в практиката продължават да преобладават директните дарения, следвани от включването в организирани от бизнеса кампании. Значително по-ниска обаче е степента, в която се дарява на граждански организации и/или институции.

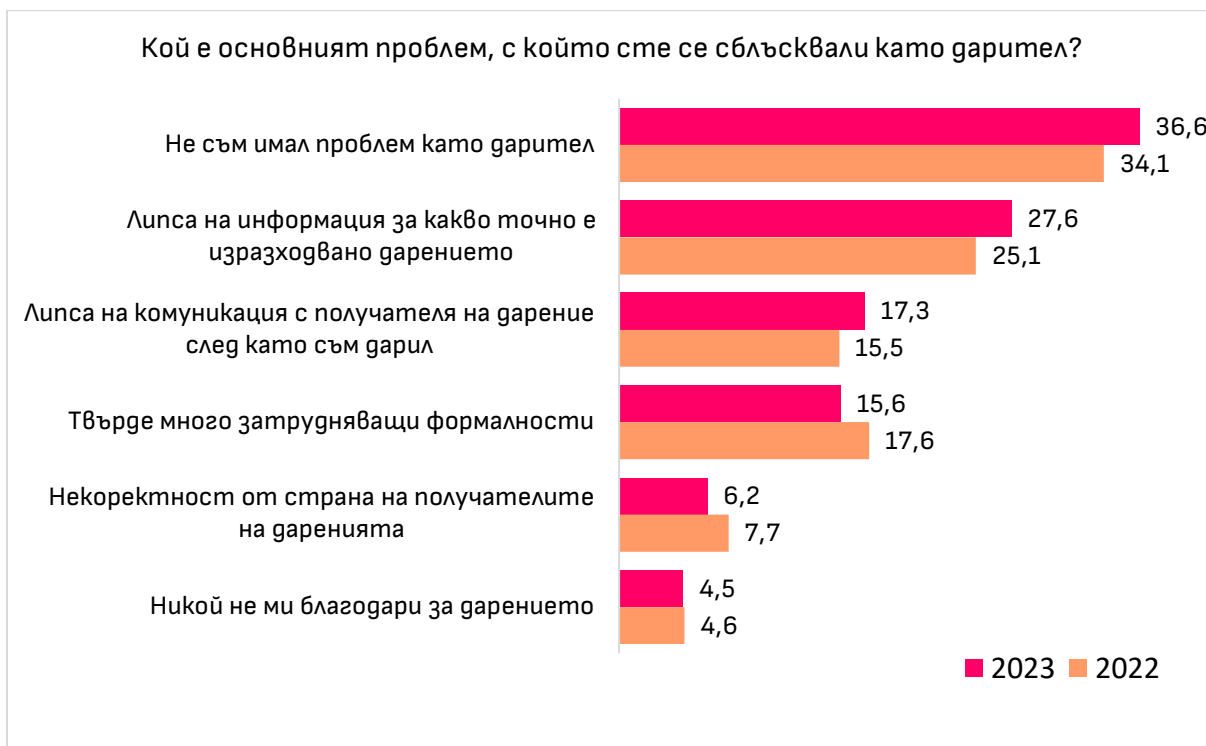
Продължава практиката дарения да се правят сравнително рядко (веднъж до няколко пъти в годината), с редовни ежемесечни дарения се включват едва 3%. Сумите се запазват идентични с равнището от предходната година: най-често в диапазона 5 – 50 лв., следвани от тези над 100 лв.

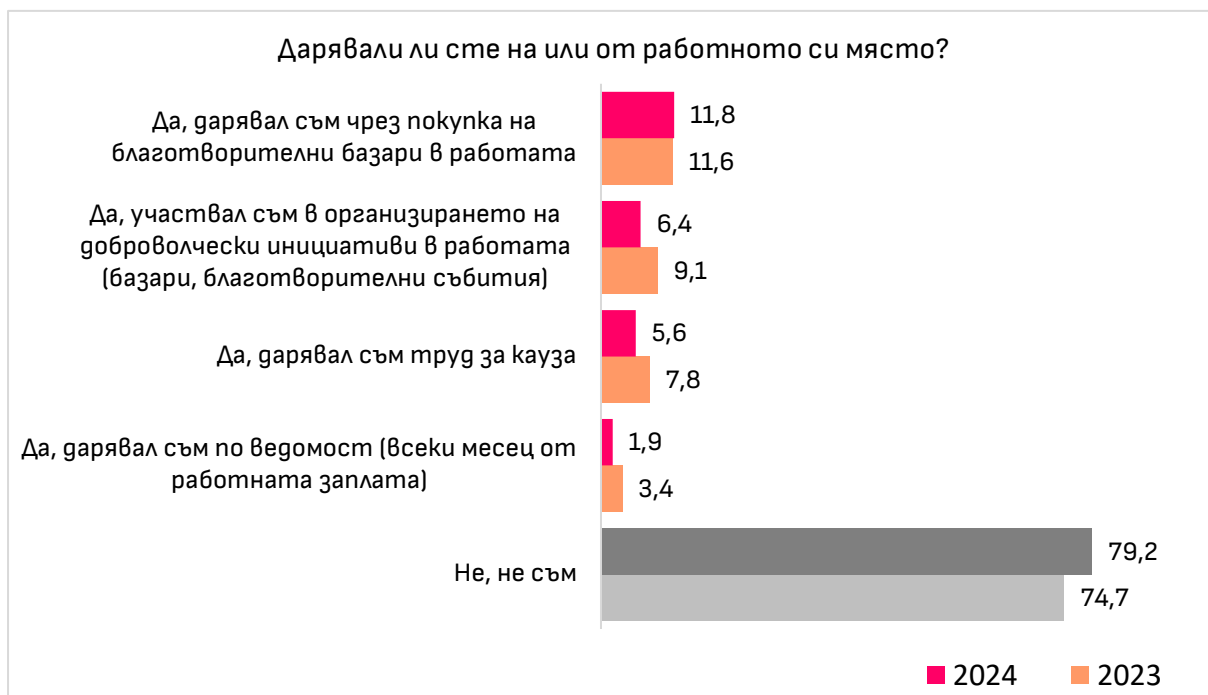
Сред начините за даряване водещи продължават да са тези в кутия (61%) и чрез SMS (47%). Закупуване на продукти с кауза и даряване на каса при пазаруване са ползвали 20 % - 25% от проявявалите такава активност. Очаквано, изместването към финансови дарения води до спад в ползването на различните начини за непарични дарения. Най-познат и респ. – ползващ се с най-високо доверие е единният дарителски номер DMS 17 777.

Още два важни фактора остават в подобни на миналогодишните параметри: сравнително слаба обратна връзка от дарителската дейност (не толкова заради слаба отчетност на организациите, колкото заради ниска заинтересованост на дарителите) и йерархията на проблемите (най-голяма част от дарителите не са се сблъскали с такива, а сред останалите се открояват липса на обратна връзка, затруднена комуникация, затрудняващи формалности.

Лек спад бележи активността в даряването на работното място. Сред присъединявалите се пог тази форма се открояват хора със същия профил както и активните в даряването въобще с тази разлика, че възможността да се дарява на работното място е подчертано по-привлекателна за жените. Най-честите форми на дарителство на работното място са покупка на продукти от благотворителни базари. Доброволчески инициативи, полагане на труд за кауза и дарение по ведомост ползват 2% до 6% от дарителите.

Дарителството в България през 2023 г.

Анализ на Български дарителски форум

Анализът се основава на база данни от Националната агенция за приходите за декларирани дарения от компании, еднолични търговци и физически лица; преглед на отчети в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел; преглед на отчети на международни донорски организации; социологическо проучване, проведено от агенция „Алфа рисърч“ през 2024 г.; данни от разширени въпросници до компании и фондации сред общността на дарителите в България; справка от трите мобилни оператора за даренията с обаждане и SMS и преглед на отчетите на съществуващите дарителски платформи в страната.

Анализът на дарителството 2023 г. е изготвен с финансовата подкрепа на:

Фонд „Активни граждани България“
(www.activecitizensfund.bg) по Финансовия механизъм на
Европейското икономическо пространство (ЕИП)

и

Фондация „Америка за България“.

Цялата отговорност за съдържанието се носи от БДФ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че отразява официалното становище на донорите и техните програми.